

Arntzen de Besche Advokatfirma AS
Postboks 2734 Solli
0204 Oslo

Deres ref
ESA/tjv 6549428.1
126113/87285

Vår ref
16/5759

Dato
20.10.2016

Klagevedtak om tilbakebetaling av statstilskudd – Den katolske kirke i Midt Norge Trondheim Stift

1. Innledning

Saken gjelder klage 15. august 2016 fra Den katolske kirke i Midt-Norge Trondheim Stift (TS) over vedtak 1. juli 2016 fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM). FM's vedtak 1. juli 2016 gjelder omgjøring og tilbakebetaling av kr 8.707.704,- i for mye utbetalt statsstøtte etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om tredomssamfunn og ymist anna (trossamfunnsloven). Klagen er rettidig inngitt. Det bes i klagen om at FM's vedtak oppheves.

FM har vurdert klagen og opprettholdt sitt vedtak. Klagen er oversendt fra FM til Kulturdepartementet ved brev 24. august 2016.

2. Grunnlaget for klagen

FM's vedtak er påklaget når det gjelder det faktiske grunnlaget, lovforståelsen og lovanvendelsen.

Vedtaket bygger på en vurdering av at TS i perioden 2011 til 2015 har oppgitt for høye medlemstall ved søknad om tilskudd etter trossamfunnsloven.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus iverksatte i 2014 granskingssak mot Oslo Katolske bispedømme (OKB), fordi OKB i sine medlemslister hadde oppført personer som ikke selv hadde meldt seg inn i OKB. Noen av disse personene hadde bakgrunn fra den katolske kirke i andre land. Andre var ikke døpt eller på annen måte tilknyttet den katolske kirke.

Granskingen førte til at Fylkesmannen i Oslo og Akershus omgjorde sine vedtak for perioden 2011–2014 om tildeling av tilskudd til OKB og krevde tilbakebetalt kr 40.581.723,- i for mye utbetalt tilskudd. Vedtaket fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus ble påklaget til Kulturdepartementet, som i vedtak 5. februar 2016 stadfestet Fylkesmannens vedtak.

Det opplyses i klagen fra TS at forholdene i saken mot OKB både faktisk og rettslig sett i praksis er fullt ut sammenfallende med forholdene i klagen fra TS.

3. Habilitet

Klager mener Kulturdepartementet ikke kan behandle klagen. I klagen punkt 1.3 heter det blant annet, med henvisning til departementets klagevedtak 5. februar 2016 mot OKB:

Denne klagen er basert på at Kulturdepartementet tar feil i sine tidligere uttalte konklusjoner og vedtak. Klagebehandlingen vil ikke nyte den nødvendige tillit med Kulturdepartementet som klageinstans, ettersom Kulturdepartementet vanskelig kan gi TS medhold i enkelte av anførselene uten at det strider mot departementets tidligere konklusjoner og vedtak om samme sakskompleks som nevnt.

Det bes derfor om at Kongen beslutter overføring av saken fra Kulturdepartementet til et annet departement for klagebehandling, jf. forvaltningsloven § 9, annet ledd.

Departementet har vurdert habilitetsinnsigelsen og kommet til at den ikke kan tas til følge.

At en klageinstans har behandlet en sak med tilsvarende faktum tidligere, kan i seg selv ikke gjøre klageinstansen inhabil.

I den foreliggende saken vil noen av de faktiske forhold som legges til grunn være identiske med saken fra OKB, fordi OKB har hatt ansvaret for registreringen av nye medlemmer også for TS i den perioden klagen gjelder. Klagen omhandler imidlertid ikke de samme personene og de samme vedtak som ble behandlet i klagen fra OKB. Departementet anser dermed at det ikke er snakk om å behandle samme sak to ganger, men å behandle to separate saker med delvis sammenfallende faktum.

Klagevedtaket 5. februar 2016 er bragt inn til domstolsprøvelse av OKB. Hovedforhandling for Oslo tingrett er berammet til 2.–9. desember 2016. I klagen fra TS er to av OKBs prosesskriv i tingrettsbehandlingen vedlagt klagen. OKB og TS benytter samme advokater i klagebehandling og i rettsprosessen.

Departementet har vurdert om en slik situasjon med parallell behandling av forvaltningsklage og rettsprosess i saker med delvis sammenfallende faktum utgjør et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til klagebehandlingen, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd.

Den pågående rettsprosessen gir en særskilt grundig belysning av de rettslige og faktiske spørsmålene som berører begge saker. Dersom domstolsbehandlingen av klagevedtaket mot OKB gir OKB medhold i sitt søksmål, vil dette gi departementet sterk tilskyndelse til å se på klagevedtaket mot TS på ny, på eget initiativ, i lys av konklusjonen i en rettskraftig dom, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c). Dette gjør at den pågående rettsprosessen styrker rettsikkerheten også for TS, og dermed ikke svekker tilliten til klagebehandlingen.

4. Vurdering av grunnlaget for klagen

I klagen bestrides både det faktiske grunnlaget, lovforståelsen og lovanvendelsen i FMs vedtak. En hovedanførsel i klagen er at FM fokuserer på selve registreringen av medlemskap og medlemsregisteret, mens det avgjørende i saken er om det enkelte medlem *hører til* TS, jf. loven § 19. TS mener slik tilhørighet eksisterer uavhengig av om tilhørigheten er innført i medlemsregisteret og måten slik registrering har skjedd på.

Kulturdepartementet er uenig i dette og mener trossamfunnsloven skiller mellom tilhørighet i religiøs forstand og tilhørighet i trossamfunnslovens forstand. En person som er døpt i den katolske kirke i Polen, kan ha religiøs tilhørighet til alle katolske trossamfunn i Norge fra vedkommende tar opphold her i landet. Slik religiøs tilhørighet beror på trossamfunnets egne interne regler. Slik religiøs tilhørighet gir imidlertid ikke rett til å anse vedkommende som tilhørig i trossamfunnslovens forstand.

Før en person som tar opphold i Norge, kan ses på som tilhørig til TS i trossamfunnslovens forstand må det ha skjedd en *innmelding* i det norske trossamfunnet, jf. loven § 9 første ledd. Slik innmelding kan bare skje hvis vedkommende ikke tidligere er innmeldt i et annet trossamfunn i Norge, jf. loven § 8. En slik innmelding i lovens forstand krever at trossamfunnet er i kontakt med den person som meldes inn, eller på annen måte får bekreftet at denne ønsker slik innmelding.

Etter § 2 kan ingen binde en annen til rettslig å høre til et trossamfunn. Offentligrettslig tilhørighet til trossamfunn i Norge forutsetter etter trossamfunnsloven at det enkelte medlem selv melder seg inn eller har samtykket til å bli innmeldt.

FMs vedtak bygger på den oppfatningen at TS i perioden 2011–2015 har ført opp en rekke nye medlemmer i sine medlemslister, uten at disse var klar over at de ble registrert som medlemmer i TS. FMs vedtak bygger på at de personer som er tatt med i beregningen av tilbakebetalingskravet er kommet inn i medlemslistene ved ensidig registrering etter at personenes navn er funnet i telefonkatalogen og andre offentlig tilgjengelige oversikter, uten at personene er kontaktet eller på annen måte er blitt forespurt om de ønsker å bli innmeldt i TS.

Departementet er enig med FM i at slik registrering av medlemmer ikke er lovlig innmelding i trossamfunnslovens forstand, og at personer som føres opp som medlemmer på en slik måte ikke *hører til* trossamfunnet i henhold til § 19. Disse personene kan dermed ikke tas med ved utregning av trossamfunnets tilskudd etter § 19.

Departementet legger til grunn at det ikke er uenighet om det antall medlemmer som er ført opp som tilhørende i TS i perioden 2011–2015 uten at de har vært kontaktet eller på annen måte har gitt aktiv tilslutning til dette. Skjæringspunktet for når slik aktiv tilslutning må gis er 1. januar i tilskuddsåret. Personer som blir gyldig innmeldt etter 1. januar, teller først med som medlem fra neste tilskuddsår ved utregning av tilskudd etter § 19. Dette innebærer at personer som først etter 1. januar 2015 har samtykket til innmelding i TS, ikke skal inngå ved utregning av tilskudd for 2015.

5. Omgjøring og tilbakebetaling

Departementet er enig med FM i at de forholdene som det er vist til i vedtaket 1. juli 2016 gir grunnlag for å omgjøre tilskuddsvedtakene for 2011–2015 og kreve for mye utbetalt beløp tilbake.

Etter departementets vurdering kan det fremstå som om det bevisst er sett bort fra de kravene til registrering som TS og OKB selv har fulgt i mange år, og som legges til grunn av andre trossamfunn. Fra 2011 er det ensidig funnet frem til aktuelle navn og personnummer, blant annet ved å finne navn med utenlandsk opprinnelse i telefonkatalogen. Disse er ført opp som medlemmer uten at personene har vært klar over dette. Tilbakebetaling av for mye utbetalt støtte vil likestille TS med andre trossamfunn med tilsvarende krav til medlemsregistreringen.

Ved vurderingen av om tilbakebetalingskravet er rimelig ut fra en interesseavveining legger departementet, som i saken for OKB, vekt på at det generelt bør stilles strenge krav til etterrettelighet ved søknad om offentlige midler. TS måtte vite eller burde visst at den medlemsregistreringen som tilbakebetalingskravet bygger på, var i strid med lovens forutsetninger, og at eventuell tvil om dette burde vært tatt opp med FM.

TS vil ventelig i de kommende år ha krav på offentlig støtte etter trossamfunnsloven. Den økonomiske belastningen for TS som følge av tilbakebetalingskravet begrenses ved at kravet kan ses i sammenheng med fremtidig rett til offentlig støtte. Departementet forutsetter at tilbakebetalingen foretas etter nærmere dialog mellom FM og TS.

Departementet kan ikke se at argumentene som er anført av TS, gir grunn til å endre på FM's vedtak om tilbakebetaling. Departementet viser også til den gjennomgang av de rettslige anførsler som fremgår av departementets vedtak 5. februar 2016 om to klager fra OKB.

6. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. FMs vedtak stadfestes.

Med hilsen

Ingrid Vad Nilsen e.f.
ekspedisjonssjef

Eivind Tesaker
avdelingsdirektør

Kopi: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.